

Fehér Miklós: XXI. századi könyvtári ellátás

A könyvre adott pénz látszólag eldobott pénz. Mint a vetőmag.
(Gárdonyi Géza)

Vannak pillanatok, amikor érdemes megállni. Például egy útelágazás előtt, amikor döntenünk kell, hogy merre tovább, de akkor is, amikor alapjaink rendülnek meg. Úgy érzem, a könyvtárügy most ilyen pillanatban van. Pontosán nem is tudom, mikor történt mindez. Talán akkor, amikor először hangzott el a választ is sugalló kérdés, hogy az internet korában lesz-e a könyvtárnak társadalmi helye, szerepe? Talán ekkor roppant meg valami, ekkor vált ketté az út. Itt és most át kell gondolnunk, mi is a könyvtár, mi is az az intézmény, amit az internet oly könnyedén negligál. Egyszerűen azt állítva magáról, hogy több, más, jobb, alkalmasabb és hozzáférhetőbb! A kérdésfeltevés mögött megbújó logika szerint talán már el is jött az idő a könyvtár kiváltására. Csakhogy ez a logika nem tévút-e?

A választ keresvén érdemes gondolkodásunkat új pályára állítani. Válaszoljunk először talán arra a kérdésre, hogy mi a közös egy kihegyezett botban és az internetben? Az, hogy mindkettő ember által alkotott és valamilyen munkavégzést segítő eszköz. Az eszközök pedig alkalmasak egymás kiváltására. De természetes helyzetben a könyvtár sohasem létezhet eszközként. Mert a könyv sem eszköz a közösség életében, hanem teremtett érték, kulturális entitás. A könyvtár pedig olyan ereklyék tára, amelyek erővel bírnak, amelyek az ősgyökerekig vezetnek vissza az adott közösség létét. Amelyek múltat, tudást, örökséget, jussot adnak a közösségnek. Olyan járandóságot, amely minden új közösségi tagnak, minden éppen ma megszületettnak jár.

Eszközzé a könyvtárat (Magyarországon jellemzően az olvasóvá nevelés, a meggyőzés, a hitbéli befolyásolás, az elnyomás, a kulturális befolyásolás, a diktatúra eszközként) a politika tette. A hatalom. S nem a múltat s jövőt becsülő emberek, állampolgárok.

A magyarországi kommunista rendszerről (1948-1989) - a könyvtárak vonatkozásában - úgy kell beszélnünk, mint arról a korról, amely ezt az intézményt (dokumentumaival, épületével és könyvtárosaival együttesen) eszközzé minősítette. Lehet, hogy nem is tudatosan, bár megkockáztatható a tudatosság kimondása is, hiszen a szocializmus módszertanából ez utóbbi sem hiányzott. S hogy miért volt szükség az eszközként való kezelésre? Mert a könyvtár csakis e minőségében vált összevethetővé minden más eszközzel, például a népműveléssel, ami vállaltan az volt a politika kezében. Eszközt eszközzel ugyanis össze lehet vetni. Ez az összevetés azt eredményezte, hogy odáig "fejlődtünk", hogy a nyolcvanas évek végén, a kilencvenes évek elején számos könyvtári fenntartó megkérdőjelezte a könyvtár alapfeladatai között a kultúraátadás olvasáson túli formáit. Sokan kimondták közülük: a könyvtár a könyvekkel foglalkozzon, ne rendezzen kiállítást, versmondó versenyt, irodalmi vagy zenei rendezvényeket, filmvetítést. Ott ne legyen tévé, rádió, játszóház, gyermekfoglalkoztató. Ez a népművelés, a népművelők dolga. Ami forrás korábban volt ezekre a programokra, azt gyorsan meg is vonták. A könyvtár kölcsönözön (könyvet) és passz.

Sajnos, az 1989-es rendszerváltozás nem hozott magával automatikus könyvtárképváltást. A könyvtár sokak fejében ma is eszközként él. Az ő esetükben a könyvtárkép nem áll másból, mint egy épületből, amiben sok polc van, és lehet kölcsönözni. Talán mára a számítógép tartozik még ide, de csak úgy és annyiban, mint amennyire az ma már hozzátartozik a patikához, az orvosi rendelőhöz vagy a hivatali ügyintézéshez is.

Aztán megjelent az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. Bevezetőjében pedig ez olvasható:

"A kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői; szellemi birtokbavételük minden ember alapvető joga. Az e fogalmkörbe tartozó értékek különös védelme, megőrzése és fenntartása, valamint a nyilvánosság számára történő széleskörű és egyenlő hozzáférhetővé tétele a mindenkori társadalom kötelezettsége. Az információs társadalom és a demokratikus jogállam működésének alapfeltétele a könyvtári rendszer, amelyen keresztül az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetők. A könyvtári ellátás fenntartása és fejlesztése az állampolgárok és a társadalom egésze szempontjából szükséges, a könyvtári és információs szolgáltatás állami fenntartása stratégiai jelentőségű. A könyvtári rendszernek az állampolgárok érdekeit kell szolgálnia. A nemzeti, nemzetiségi és etnikai kisebbségi kulturális hagyományok megőrzése, méltó folytatása, a közösségi és egyéni művelődés személyi, szellemi, gazdasági feltételeinek javítása, a polgárok életminőségét javító, értékhordozó tevékenységek, valamint az ezek megvalósulására létrejött intézmények és szervezetek működésének elősegítése a társadalom közös érdeke."

Ezek a szavak - jól emlékszünk - megjelenésük pillanatában forradalmiak voltak. Egy egészen újfajta gondolkodásmód áll mögöttük. Idéztük is gyakran őket. Mert a könyvtárat nem eszközként, hanem végre értékként, a kultúra megjelenítőként, a szabadság megtestesítőjeként nevesíti. Hiszen a szabadság és a felnőtt kor ott kezdődik, amikor birtokba veszed az őseid által rád hagyományozottat, a jussodat. Amikor megtörténik a "szellemi birtokbavétel". Tizenhárom év telt el az idézett szöveg megjelenése óta, de felhőtlen öröme talán egy évtizedig sem volt módunk. A pozitív irányba elmozdult könyvtárkép erodálódása az elmúlt években ismét reális veszéllyé vált. A könyvtár újra az eszköz kategóriába hanyatlak. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az új összevonási hullám megjelenése. Ahogy a kapát lehet és érdemes is egymás mellé tenni az ásóval a szerszámoskamrába, úgy teszi ez a szándék a könyvtárakat közössé a közművelődési intézményrendszerrel, utóbbi úgyis kárvallottja lett a rendszerváltásnak.

(Alapvetésként kell kijelentem, egy egészségesen működő társadalomban az állam, az önkormányzat és a civil szféra szerepe a közoktatás, a közgyűjteményügy és a közművelődés vonatkozásában világosan elkülönül. Az államnak a közoktatási és a közgyűjteményi intézményrendszer fenntartása, valamint a közművelődésben érintett civil kezdeményezések támogatása a feladata. Az önkormányzat a működéshez közösségi színteret, koordinációt, valamint helyi forrásokat biztosít, míg a civil oldal feladata a közművelődési tevékenység önszervezése, azaz a közművelődés tényszerű végzése. A szocializmus mindenekelőtti kultúrház-támogató politikája, ezen belül a közművelődés intézményrendszerre fejlesztése éppen a civil kulturális egyesületek önszerveződését, az érték kiválasztódást, a minőség kiválasztását tette lehetetlenné azáltal, hogy egyrészt a források jó részét az intézmények fenntartására költötte és nem a körök működésére, másrészt csak azoknak juttatott, akiket egyben betagolt a megfelelő és politikailag támogatható eszmerendszer alá. Üdítő kivételek - konfliktust vállaló kultúrházvezetők révén - persze akadtak, de a rendszer egésze így működött.)

Az összevonás, ami eddig jellemzően a kis falvakban ment végbe immár a nagyvárosok, a megyei könyvtárak szintjéig is eljutott (Békéscsaba, Debrecen, Salgótarján, Szolnok). Miért ne tennénk? Eszközt eszközzel integrálunk!

És ebben az erodálódó folyamatban jött az újabb "csapás", az internet (egy másik eszköz), és az ezzel kapcsolatos gondolkodásmód, amelynek lényege, hogy egy korszerűtlen eszközt, jelesül a könyvtárat fel lehet váltani egy korszerűvel, jelesül az internettel.

Éppen itt az ideje tehát, hogy újra elgondolkodjunk azon: mi a könyvtár? Valóban csupán egy nélkülözhető, kiváltható, lecserélhető, összevonható eszköz? Ugyan a cikk elején már kijelentettem, hogy nem az, de az ismételt kérdésfeltevés ismételt feleletet vár. A választ pedig - bevallom - nem is én találtam ki. A válaszok egyébként is éppen úgy együtt élnek velünk, mint a helytelen gondolatok. Sőt, ugyanúgy elhalnak és újjászületnek, ahogy maga az élet. Lehet, hogy ezerévesek, csak közben meghaltak, majd megszülettek megint. A könyvtár nem eszköz, hanem a fenntartó közösség tudástranszferpontja. Olyan szintér, mint amilyen szintér a gyermek számára a család. A család nem egyszerűen eszköz a gyermek nevelésében, hanem az emberré válás feltétele. A család erőtere, szellemisége formálja emberré a benne felnőt, tartja meg méltóságában a felnőttet és övezi megtartó szeretetével az eltávozni kényszerülőt. Család híján elvesz az ember lába alól a talaj, sőt, maga az ember is elveszhet, járjon bár életútja akármely szakaszában is. A rossz család is jobb, mint család nélkül lenni.

A könyvtár az a közösség számára, mint ami az ember számára a család. Erőtér. A közösség kultúrájának, a kultúra megerősítésének, megújításának átadási helyszíne. Könyvtár híján a közösség veszhet el, a közösség lába alól csúszik ki a talaj.

A kultúra átadásnak számos formája van. Minden a játékkal kezdődik. A játéknak, a játszásnak szabályrendszere (szabálykultúrája) van, amit el kell sajátítani. Ezért nem nélkülözhetjük a gyermekkönyvtárakat, és a gyermekkönyvtárakból ezért nem hiányozhatnak a társasjátékok, a személyes és a közösségi játszás, a manuális foglalkoztatás feltételei. Miután az olvasáskészség elsajátítása megtörtént, a könyvtár természetesen elsősorban már erre épít. Olvasat. Művet ad kézbe. De tudásátadásról beszélhetünk akkor is, amikor zenei rendezvényt vagy beszélgetést tartunk, amikor kiállítást rendezünk, amikor felolvasunk, amikor versenyeztetünk, amikor bemutatunk egy könyvújdonságot, filmet vetítünk. Nincs olyan könyvtári rendezvény, ami ne tudásátadásról szólna. Ezért mások a kultúrházi és a könyvtári rendezvények sikerességi szempontjai.

Kultúrházvezetőként ugyanis abban vagyok érdekelt, hogy minél több résztvevőnek, minél nagyobb bevétellel, minél kellemesebb élményt nyújtsak. Könyvtárigazgatóként viszont abban, hogy az ismeretátadási folyamat minél mélyebben, minél személyre szabottabban menjen végbe. Lehetőleg úgy, hogy az ismeretet befogadó képes is legyen immár alkalmazni azt. Azaz a könyvtár esetében teljesen mások a teljesítmény indikátorai. Nincs és nem is lehet szó résztvevői mennyiségről, mint ahogy anyagi bevételről sem (avagy csak sokadrangú szempontként!). Viszont szó van arról, hogy minden könyvtári befogadásra jelentkező és minden könyvtár által elért használó optimális formában és módon juthasson a tudásélményhez. Legutóbb, átutazva az országon, egy roma kistelepülésen jártam. Az emberek és a gyerekek kint az utcán. Az ajtók nyitva. Mindenhol. Az emberek itt nem viselik a bezártságot, ahogy az egyedülletet sem. Ide bizony nincs értelme zárt könyvtárat építeni. Ennek a falunak a könyvtárát az utcán kellene létrehozni. Nem könyvekből, hanem beszélő, megszólaló, nézegethető és cserélhető tárgyakból. Utcai érintőképernyős monitorokból. Ha majd erőforrásokkal bírjuk, mert fenntartóink révén komolyan vehetjük integráló küldetésünket, akkor úgy és oly módon jelenhetünk meg ilyen, könyvtárellátási szempontból ma még "speciális" helyszínen is, ahogy, amilyen módon az adott mikroközösség képes a befogadásra.

Hát ezért vagyunk mások, mint a közművelődés.

Az információk szabadon, bárki számára hozzáférhetők - mondja a már hivatkozott törvény. Ezt a gondolatot boncolgatva arra kell rájőjjünk, hogy a széles körű és gyors hozzáférés az

elmúlt évek fejlesztéseinek révén mára megvalósult, ez már nem is különleges dolog. Ráadásul a hozzáférés biztosításában az internet valóban reális versenytársunk, ami e tekintetben ki is tudja váltani a könyvtárat. Váltsa is ki. Az internet ugyanis erre való! Ennek az eszköze. De az információáramlásban a könyvtári szerep nem szűnt meg ezzel, hanem átalakult. A hozzáférés technológiai jellegű lehetővé tétele helyett immár hármasküldetésben jelenik meg:

- 1) Tudásteremtésben (Adatbázisok, táruk építése, információrendszerezés, feldolgozással elérhető hozzáadott érték. Ide értendő a helyi tudások feltérképezésében és tudásbázissá szervezésében végzett tevékenység is.)
- 2) A minőségi (hitelesített, hivatkozható forrással bíró) hozzáférés biztosításában.
- 3) A hatáskontrollban.

Talán nem szükséges mind a három tételt magyaráznom, elég, ha kitérek arra, hogy az ismeret nem a megszerzés pillanatában (elolvasás, megnézés, meghallgatás), hanem megbeszélésekor válik tudássá. Az ismeret ugyanis még megbeszélendő dolog! Csak ha képes vagyok valamiről beszélni, akkor mondhatom, hogy abban a dologban tudással is rendelkezem. Ismereteim lehetnek, de tudásom addig nincs. A könyvtár pedig az ismeretmegbeszélés helyszíne is egyben. Sőt, ettől is több. A jó könyvtár (a felkészült könyvtárosának köszönhetően) látja, érzi és érti a tudását éppen megszerző könyvtárhasználót. Észleli azt hatást, amit az ismeretelmény kiváltott. És erre reagálva szervezi, készíti el, ajánlja a soron következő élményt. Amiként a könyvtár és a könyvtáros minden nap építkezik, úgy törődik napról napra az olvasója felépítésével is. Hiszen a dokumentumok világa egy végelethetetlen óceán, csak mintákat vehetünk belőle, csupán cseppeket. Nem mindegy hát, mit, mikor és milyen formában veszünk a kezünkbe. A könyvtár soha meg nem szűnő küldetése, hogy segíti ezt az építkező folyamatot. Életünk végéig. Ahogy a család is segíti az egyént egész életútján, sőt nemzedékeken át.

Hogyan illeszkedik a könyvtár a település, a régió jövőképehez? Amikor a könyvtárról gondolkodunk, amikor arra keressük a választ, hogy mi a könyvtár, akkor ezt a kérdést is fel kell tennünk magunknak. Hiszen a könyvtár, bár emberekkel foglalkozó intézmény, alapvetően mégiscsak közösségi küldetésű. Minden esetben valamely közösség számára nyújt szolgáltatást. Ezért az illeszkedés tartalmán támogatást, menedzselést és irányítást kell értenünk. Még hozzá a fenntartó közösség támogatását, menedzselését, a neki szóló irányítást. Például adatokkal, trendekkel, trendelemzésekkel, dokumentumokkal, szolgáltatásokkal, rendezvényekkel, más könyvtárak, intézmények, szervezetek, önkormányzatok szolgáltatásának közvetítésével. Ezt a küldetését a könyvtár azért tudja teljesíteni, mert mindenkihez eljut, mert éppen a legfontosabbat, a tudást (és a hozzá kapcsolódó elvárásokat, igényeket, szokásokat, szabályokat, hagyományokat) közvetíti. Ráadásul, ha megfelelően működik, akkor a közösségi folyamatok alakulásának folyamatos és nyilvános jelzőjévé is válhat.

A könyvtár ezen túlmenően identitásműhely. Keveset és kevésszer foglalkozunk az identitással, pedig e nélkül nincs európai élet és nincs európai integráció. Európa története nemcsak a háborúk története, nemcsak a tudomány története, hanem a tájegységekre jellemző identitások megszületésének, életre kelésének és mai napig erőteljes életének története. Az amerikai ember, éljen bárhol is a világon, mindenhol egy identitású, amerikai. Az európai uniós állampolgár az európaiságán kívül rendelkezik vallási és tájegységi identitással is. Ami tükröződik nyelvében, öltözködésében, étkezésében, egyéb kulturális szokásaiban, dalkincsében, még temetkezésében is. Európában sok ország van, de ennél sokkal több identitásosság. Ha a közösség nem tagja egyetlen ilyen tájegységnek sem, ha az ott élő ember nem éli meg tudatosan az ehhez a "családhoz" tartozás élményét, akkor sohasem lesz képes

európaivá válni, marad "gyüttment", kulturálatlan, pontosabban kultúrával nem bíró befogadott. Magyarország nem azért Európa része, mert földrajzilag ide tartozik, hanem mert olyan identitáserővel rendelkezik, amely jogosulttá teszi annak lenni. Több ezer éves történelmünk, művészetünk, az erdélyi templomfreskóktól Kodály zenéjéig, belső identitás egységekre tagolódo tájegységeink, amelyek adott esetben idegen országok részeként is őrzik sajátos lelkiségüket, nos ezek állnak mögöttünk, amikor egy magyar Brüsszelben, Londonban vagy éppen Ausztria egy csendes falujában tárgyal, vagy munkát vállal. Persze el lehet erről feledkezni, meg lehet tagadni mindent, és lehet nemzetibbnek lenni az őshonos flamandnál, angolnál vagy osztráknál, de nem érdemes. A világban elszórt magyarok példája mutatja, legsikeresebb akkor vagy, ha egyben háromszéki, csiki, palóc, gömöri, kun, jász stb. magyar is vagy!

És mi a könyvtáros? Szolga is, szakmunkás is, egyben művelt értelmiségi, miközben ennél sokkal több. Sokszerepű ember. Ahogy a könyvtár maga is sokszerepű. És ahogy a közösség könyvtárlátogató tagjai is sokszerepűek. A könyvtárnak mindenkivel szót kell értenie. Óriási a szerep! Hiszen a könyvtáros: tudástáros. Mintha egy óriási kertészet gazdája lenne, amiben számtalan virágsoda bontja szirmait, s az ő dolga lenne, hogy a betérő vásárló részére - a róla hirtelen beszerezhető információk alapján, megtudva a vásárlás célját, a virág küldetését - válogasson össze a tengernyi virágból egy megfelelő csokorra valót.

A napjainkban megélt társadalmi megújulás részeként a könyvtári rendszer megújulása is tetten érhető. Célunk a társadalmi esélyegyenlőség, hitelesség és pontosság megkülönböztetés nélküli biztosítása a könyvtári (társadalmi) információk piacán, lehetőség szerint az anyagi korlátok minimalizálása mellett. Hogy ez teljesülhessen, lépnünk kellett. Nézzük, mely területeken:

- Szabályozás, jogi környezet. A már említett 1997. évi CXL. törvény adja az alapot az új könyvtárképre épülő ellátás szervezéséhez. A könyvtári szakterületen hatályos jogszabályok 2009. június 17-én hatályos állapot szerinti jegyzéke 19 joganyagot sorol fel. A felsorolásból kitűnik, hogy 1997 után felgyorsult és intenzívvé vált a könyvtári jogalkotás folyamata. 1998 és 2001 között 11 új jogszabály keletkezett. 2002 és 2005 között további három. Ezek a jogszabályok alapvető könyvtárügyi kérdéseket rendeznek. A jogalkotásban 2006-ban az intenzív szakasz lezárult. Csupán két ettől frissebb jogszabályt tartalmaz a lista, ezek sem átfogó kérdésekről szólnak, hiszen az egyik az oktatási és kulturális miniszter feladat- és hatáskörét szabályozza, a másik pedig kijelöli a Könyvtári Intézetet szakmai tanácsadó és szolgáltató szervvé. Úgy tűnik, hogy lelassult valami, aminek nem biztos, hogy meg kéne lassulnia. A társadalmi környezet intenzív változása, valamint egyes rendezetlen kérdések továbbra is indokolnák a könyvtári terület jogi szabályozásának naprakész frissítését. Ezzel együtt és ennek ellenére ezen a területen igazán sikeres megújulást tapasztalhatunk.²

- Minőségi elvárások (mérések) megjelenése, beépülése a könyvtári tevékenység mindennapjaiba. Megújult a könyvtári statisztika. Új fogalmakat, mérőszámokat, viszonyszámokat kezdtünk alkalmazni a könyvtári működés értékelése során. És az önértékelés, az önminősítés során is. Önértékelésre épül például a Minősített Könyvtár cím és a Könyvtári Minőségi Díj elnyerésének lehetősége is.

- Szolgáltatáskínálat gazdagodása, célcsoportok ellátására létrehozott szolgáltatások megjelenése. A kölcsönzés mellett a KSZR elterjedésével a legkisebb településeken is elérhetővé vált a szolgáltató könyvtár állományával bővült és felfrissült dokumentumállomány (könyv, folyóirat) helyben használata, a közhasznú információs szolgáltatás, a tájékoztatás, a helyismereti információk és dokumentumok hozzáférése, gyakorlattá vált a könyvtárközi kölcsönzés, a számítógép- és internethasználat és ennek képzése, a fénymásolás, a nyomtatás, és továbbra is rendszeresek a rendezvények, az író-olvasó találkozók szervezése. Nem ritka azonban, hogy a könyvtár további szolgáltatásokra is vállalkozik. Egy, a Siófok és Környéke

Többcélú Kistérségi Társulás keretében megvalósuló mozgókönyvtári ellátásáról írt szakdolgozatban³ a szerző a következő kiskönyvtárakban működő szolgáltatásokról számol be: CD-állomány helyben használata, kölcsönzése, DVD-állomány helyben használata, kölcsönzése, VHS-kazettakölcsönzés, technikai eszközök (scanner, fax) használatának biztosítása, teleházfunkciók ellátása, más településen tanuló helyi diákok hazaérkezéséhez alkalmazkodó nyitva tartás, számítógép- és internethasználó-képzés, idős, valamint betegségük miatt házhoz/ágyhoz kötött emberek számára könyvek házhoz szállítása, hangoskönyvek kölcsönzése, számítógépes felolvasó szoftverek használata, könyvtárlátogatások szervezése óvodásoknak, iskolásoknak, könyvtári órák tartása, mese- és versmondó versenyek, különféle vetélkedők szervezése gyermekeknek, kiállítások rendezése, irodalomkutatás, témafigyelés, hőkötés, spirálozás, laminálás.

- Gyűjtemények megújulása. Miközben a könyvtárak működtetésére folyamatosan csökkenő források állnak rendelkezésre, a dokumentumbeszerzésre fordítható összegek esetében sikerült új - kormányzati - forrásokat bevonni az ellátásba (ODR, érdekeltség növelő támogatás, KSZR normatíva). 2010-ben pedig indul a Márai-program. Azaz nem túlzás, ha megújulásról beszélünk. Ezt a folyamatot a tartalmilag avult állomány kivonásának felgyorsulása is támogatta. Elsősorban a KSZR szolgáltató helyek állományai (mintegy 1700 kiskönyvtár) tisztultak meg ezen a módon.

- Infrastruktúra - épület megújulása. Valamennyi könyvtártípus valamennyi könyvtárára jellemző. Óriási a változás, a falvaktól a nagyvárosokig. Elsősorban persze felújítások történtek, de számos helyen új beruházás valósult meg. A pécsi tudásközpont épülete, ami bizonyos értelemben egy szakmai kísérlet megvalósulása is, pedig folyamatban van.

- Infrastruktúra - informatika. Talán a legjelentősebb változást ezen a téren regisztrálhatjuk. Már nemcsak a számítógépek, hanem az internet könyvtári jelenléte is általánossá vált. A könyvtárak rendelkeznek korszerű számítógépparkkal, internet-hozzáféréssel, a jelentősebbek integrált könyvtári rendszer alkalmazásokkal. A nagyobb könyvtárak dokumentumaik jelentős részét elektronikusan feldolgozták, és az ily módon feldolgozott állományok, állományrészek a legtöbb esetben elérhetőek az interneten is. Kialakultak a közös katalogizálás (egy helyen feldolgozni, sok helyen hasznosítani) és az egyéb együttműködések tárgyi és személyi feltételei. A könyvtárak megjelentek az elektronikus szolgáltatások piacán, adatbázisok építőivé és tulajdonosaivá, honlapgazdákká váltak.

- Humán erőforrás, úgymint az "erőforrásról" szóló ismeretek gazdagodása. A könyvtárak, a könyvtárosok számára kihívás volt, hogy szervezetben, szolgáltató rendszerben, ennek megfelelő eljárásokban gondolkozzanak, szervezzék életüket. Meg kellett tapasztalniuk, hogy a versenyszférára érvényes folyamatok, mechanizmusok (pl. ösztönzés, sikeresség, marketing) jellemzik a könyvtári működést is, persze bizonyos sajátosságokkal. Az utóbbi évek eredménye, hogy könyvtárosaink többféle képzés keretében szerezhetnek erre vonatkozó ismereteket.

- Humán erőforrás, úgymint a munkatársi ismeretek gazdagodása. Munkatársaink felkészültsége a könyvtárügy sikerességének záloga. A klasszikus szakmai ismeretek mellett erősödött a nyelvi, az informatikai, a korszerű adatkezelési, adatrendszerelési, kommunikációs, szervezetfejlesztési kompetenciák megszerzése iránti igény.

- Integrált ellátás. Ez az a terület, ahol, bár nagyot fejlődtünk, tartalékaink még óriásiak. Vannak országos szolgáltatásaink, megerősödött a megyei könyvtárak hálózatgondozó szerepe, lehetősége és felelőssége, a szakterületi együttműködések mindennapossá váltak, de mindezek csupán az első lépések az integráció által elérhető eredmények sorában. A továbblépés leginkább ezen a területen indokolt.

Mindezek után, ha be akarunk lépni saját kistérségünk (anyaintézményünk) vezetőjének ajtaján, hogy arról beszéljünk vele, a könyvtár miként, miben és hogyan lehet támogató, menedzselő és iránymutató szereplője a régió vagy a fenntartó intézmény felemelkedésének, akkor ezzel a munícióval, az előzőekben bemutatott identitásképpel tehetjük meg. A beszélgetés során pedig érdemes szóba hoznunk azt a kritériumkört, amely minden esetben szükséges ahhoz, hogy fejlődő településről, fejlődő régióról avagy fejlődő anyaintézményről beszélhessünk.

A prosperálás hét kritériumát az alábbiakban jelölhetjük meg:

- Munkára épülő biztonság-kiszámíthatóság-tervezhetőség.
- Hagyomány- és értéktisztelet.
- Meleg, barátságos, informatív kulturális élet.
- Stabil és minőségi oktatás-képzés.
- Kényelmes, egyben ösztönző sportélet.
- Minőségi, tiszta, otthonos fizikai környezet.
- Biztonságos, kiépített fizikai kapcsolat a nagyvilággal, annak bármely szférájával.

Ha a különböző kritériumok kapcsán a könyvtár szerepét keressük, akkor szembevetünk, hogy néhányat mintha eleve a könyvtárra szabtak volna. Hagyomány- és értéktisztelet: a könyvtár alapvető, a már emlegetett CXL. törvényben minden nyilvános könyvtár számára kötelezővé is tett feladata. A helyismereti, a helytörténeti tevékenység tehát nem települési könyvtári feladat, hanem könyvtári feladat. Szakkönyvtári is, iskolai könyvtári is. Minden könyvtár feladata. Hiszen csak akkor képes a könyvtár a saját fenntartóját támogatni, menedzselni, ha biztos, pontos ismeretei vannak a működési környezet (ez lehet iskola, egyetem, település, egy vállalat, kórház, egyházi intézmény vagy bármi egyéb is) életéről, történéseiről, eredményeiről szereplőiről, jeles személyiségeiről, példaképeiről, külső kapcsolatairól, épületéről. Ha mindezeket dokumentálja, ha rendelkezik fotókkal és egyéb dokumentumokkal minderről. Persze ez nem azt jelenti, hogy a könyvtár fenntartójának ezzel a területtel már nincs is további teendője, mert a könyvtára mindent elvégez, és arról sincs szó, hogy a könyvtárnak kizárólag ezzel kéne foglalkoznia. Csak azt jelenthetjük ki, hogy ebben a vonatkozásban a könyvtár messzemenően érintett. És ugyanezt mondhatjuk el a meleg, barátságos, informatív kulturális élet és a stabil és minőségi oktatás-képzés kapcsán is. Hiszen a könyvtár természetes szereplője kell, hogy legyen az intézmény, a település kulturális életének és bármilyen itt folyó oktatási - képzési tevékenységnek is. Eddig tehát három kritériumról derült ki, hogy a könyvtárnak "van köze hozzá".

Mit is értsünk a nagyvilággal, annak bármely szférájával való biztonságos, kiépített fizikai kapcsolaton? Minden kapcsolódást. Akár a fizikait (közút, vasút), akár az elektronikus (telefon, internet, tv, rádió, egyéb médiák), akár a szakterületit (egészségügy, mezőgazdaság, ipar, oktatásügy stb.), vagy valamely szolgáltatáshoz kötődőt (posta, kiskereskedelem, kormányzat, APEH, bíróság). A könyvtárak ebben a kapcsolódási rendszerben köztelevő, tanácsadó, eligazító, hozzáférést biztosító, segítő szerepben jelenhetnek meg. Ezáltal a legfontosabbat, a biztonságot tudják erősíteni. Tehát e vonatkozásban is érintettek vagyunk.

Három kritérium maradt (munkára épülő biztonság-kiszámíthatóság-tervezhetőség; kényelmes, egyben ösztönző sportélet; minőségi, tiszta, otthonos fizikai környezet) amelyeknél a direkt, illetve kizárólagos könyvtári kapcsolat nem fedezhető fel, de arról szó sincs, hogy ezeken a területeken a könyvtárnak ne lenne a közössége számára mondanivalója. A tervezettséghez adatokkal, információkkal, a sportélethez dokumentációval, eredmények, sikerek nyilvántartásával, a fizikai környezethez a könyvtár mint közösségi tér saját környezeti színvonalának példaadó megteremtésével járulhatunk hozzá. Nem kérdés tehát, hogy a prosperálni akaró közösség a könyvtárban támogató, menedzselő és iránymutató partnerre találhat.

A XXI. századi könyvtári ellátásban gondolkodva a továbblépéssel is foglalkoznunk kell. Nemcsak azért, mert még a század elején járunk, tehát van még mire tervezzünk, hanem azért is, mert folyamatos megújulásra törekszünk. A továbblépés útja a partnerségben, az integrációban keresendő!

Az integráció során a könyvtári munkánk át fog alakulni. Kölcsönző, olvasóhely helyett szolgáltatási központtá válik minden könyvtár, könyvtár által működtetett szolgáltatóhely. Ezt az átalakulást az alábbiak fogják jellemezni:

- A könyvtár önmagáról alkotott képének átalakulása.
- Szolgáltató-, szolgáltatáscentrikusság, a minőség beépülése a napi munkagyakorlatba.
- "Hagyományos" könyvtári tevékenységek eltűnése, újak megjelenése.
- Projektszemlélet.
- Helyi érintettségű, helyi tartalmú adatbázisok felértékelődése.

E felsorolásból a projektszemléletet emelem ki. Tapasztalatom szerint e területen sokat kell még tanulnunk, fejlődnünk. El kell érnünk, hogy az előttünk álló feladatokat értelmes elemekre tudjuk bontani. Olyan kicsi elemekre, amelyek néhány éven belül megvalósíthatóak. Ezen belül is az egyes elemeket időegységgé konvertálva kell megjelenítenünk. A projektgondolkodásban a szemünk előtt ugyanis tér és idő mértékegységben sorakoznak a feladatok. Projektünk minden esetben helyzetértékeléssel és egy távlati cél meghatározásával indul. A távlati cél eléréséhez a projekt egy közbülső lépés megtételével visz közelebb. Tehát a projekt távlati célja sohasem azonos a projekt direkt céljával. Most csak egy lépést teszünk előre, de egy konkrét, meghatározható lépést, aminek konkrét eredményei lesznek. Ezekre az eredményekre épülhet majd az újabb projekt, hogy a távlati célt elérhessük. A projekthez szervesen kapcsolódik a folyamat önmagunk által történő ellenőrzése, a folyamat-követése és a projektzárás részeként elkészítendő ismételt helyzetértékelés. Ez rögzíti a változásokat, avagy a projekt kudarcát. A projektek tehát úgy épülnek egymásra, mint ahogy a tenger hullámai építik fel a Föld kék színezetű felszínét. Egyszerre, egy időben és mégis egymás után, egymásra épülve.

A könyvtár tanító, szükségletet ismerő és kielégítő hely lesz. Kapu a tudásalapú társadalomhoz. Felzárkóztató, esélyteremtő intézmény. Identitás- és kultúrákövetítő. Küldetése az esélyteremtés, az érték- és hagyományörzés és az új érték létrehozásában van. Mindezek alapján a könyvtáros feladatai - ma:

- A (potenciális) használók számbavétele.
- Igénykutatás.
- Szolgáltatások tértől független szervezése.
- Együttműködés, partnerség, integráció.
- Helyi érintettséggel bíró adatbázisok építése, helyi tudások rögzítése.

Az integrációról beszélve érdemes definiálni a fogalmat. Integráción az erőforrások osztott és célszerű alkalmazását értem azért, hogy az egy helyen és egy alkalommal megteremtett tudások, termékek, szolgáltatások több helyen, többszörözött formában történő felhasználása lehetővé váljon. Az integráció lehet szervezeti vagy funkcionális. A pusztán szervezeti integrációnak - "A"-t és "B"-t összevonom - nem látom értelmét. Mert nem szolgálja a definícióban leírt elvárást. Az elvárás teljesüléséhez az integrációnak funkció alapon kell (kellene) megvalósulnia. Sajnos, erre nem tudok példát felhozni. Csak a szervezeti integrációra. Talán majd az Integrált Közösségi Szolgáltató Terek (IKSZT-k) bizonyítják azt, hogy a funkcionális integrációt is meg lehet valósítani.

Mivel minden funkciónak saját, egyedi feltételrendszere van, ezért az integráció előtt vizsgálni kell, hogy az összevonással létrehozott új feltételrendszer valóban alkalmas lesz-e az elvárt szerep betöltésére. A könyvtári funkciók átfogó elemzésével adósak vagyunk. E cikk kerete nem ad módot ennek pótlására. Csak néhány gondolattal tudom jellemezni a helyzetet. A könyvtárak kapcsán a funkciót általában akkor emlegetjük, amikor az úgynevezett kettős funkciójú (települési és iskolai feladatokat is ellátó) könyvtárakról beszélünk. Ezek a könyvtárak valóban két külön funkcióval bírnak. Ha jól belegondolunk, a két funkció két használói csoport célzott kiszolgálását jelenti. Az egyik csoportot az iskolához köthető diákok, tanárok és szülők, míg a másikat a település lakosai alkotják. Köztük átfedés lehet és van is, de ez természetes jelenség. A felhasználó lehet az iskola tanára és ugyanakkor település lakosa is, aki e kettős olvasói minőségében kétféle ellátást igényel, abból fakadóan, hogy más az iskola célja, amit szolgál a könyvtár és más a településé, amit a könyvtárnak persze szintén szolgálnia kell.

A könyvtári funkciók tehát valójában a használók elkülönítése mentén alakulnak ki. Ha egy könyvtár a potenciális felhasználóinak halmazából jól elkülöníthető olvasói csoportokat hoz létre, akkor máris lépést tett sokfunkcióssá válása irányába. Bármelyik könyvtár lehet többfunkciójú, akár hármas, négyes, ötös is. Persze csak akkor, ha a szeparáció révén létrejött használói csoportja ellátási igényét a funkcióból fakadó fizikai, szellemi, tartalmi elvárásokat teljesítve célszolgáltatásokkal és egyéb feltételek biztosításával ki tudja elégíteni. A XXI. század nagy kihívása, hogy a könyvtár ne egyarcú legyen, ne csupán egyetlen potenciális használói körnek álljon rendelkezésére, hanem legyen sokarcú, sokfunkciós. A használók elkülönített csoportjainak ellátására külön-külön sajátos feltételrendszerrel és szolgáltatáspolitikával bírjon. Ez persze épület-, személyzet- és dokumentumállomány-függő dolog, azaz pénzkérdés. Ennek ellenére mégis jó lenne elérni, hogy ne csupán szavakban, hanem a valóságban legyünk sokfunkciósak, és hogy például csupán azért, mert egy könyvtár rendelkezik néhány gyermekkönyvvel, még ne állíthassa magáról, hogy gyermekkönyvtári funkciót is ellátó intézmény. Mert ehhez rendelkeznie kellene még a gyermekellátás funkciójához köthető bútorzattal, terekkel, személyzettel, komplex gyermekkönyvtári dokumentumállománnyal és szolgáltatáspolitikával is.

De a könyvtár nem csak többes funkciójú lehet, nem csak ezzel gazdagíthatja repertoárját. A könyvtár alkalmas és képes is arra, hogy felvállalja más intézmény azonos funkciójának ellátását, szerepének betöltését. Így egy könyvtár például lehet az önkormányzat integrálódott része, mert a könyvtár tájékoztatásban betöltött szerepe és az önkormányzat lakossági információs küldetése azonos funkcióra (közhasznú tájékoztatás) vezethető vissza, és azonos (összevonható) feltételrendszer mellett üzemeltethető. Ebben a vonatkozásban tehát a két intézmény integráltan működtethető. Vagy például a könyvtár lehet a településen működő ifjúságvédelem integrált része, mert a könyvtáros gyermekekkel kapcsolatos tapasztalatai, információi szolgálhatják a családsegítő hálózatok munkáját. Ezek azok az integrációs lehetőségek, amiket funkcionális integrációként nevesítettem, s amikre eddig nem igazán volt példa. De éppen ez az, amit például az IKSZT keretében mindenképpen meg kellene valósítani. Még akkor is küzdeni kellene érte, ha érezzük és látjuk, hogy az IKSZT-projekt képviselői az egymás mellé összehozott, egy térbe rendezett szolgáltatások házáat szeretnék létrehozni a könyvtári bázison integrált új minőség helyett.

A könyvtári integrációval mindenkinek céljai vannak. A mindenkien legalább három szereplő értendő, de általában persze (s ez is a helytelen gyakorlat része) kizárólag az integrációt ösztönző fenntartó tudja valóban érvényesíteni az elképzelését. A fenntartó előtt jellemzően egyetlen cél lebeg: a költséghatékonyabb működés. Be kellene már vallani, hogy a szervezeti integráció önmagában sehol sem teremtett költséghatékonyt. Olcsóbbá az az integrált intézmény vált, ahol az integráció palástjába bújtatva feladatelhagyás, leépítés, személyzeti

létszámcsökkentés mellett döntött a fenntartó. De ez integráció nélkül is megtörténhetett volna, azonos eredménnyel. Jól látszik: attól, hogy valami olcsóbb, még nem költséghatékonyabb, ha közben kisebb lett a teljesítménye. Az olcsóságot és a költséghatékonyt nem lenne szabad összekeverni. Olyan integrációt kéne tehát a fenntartónak kezdeményezni és támogatni, ami valóban költséghatékonyabb működést eredményez. Például a funkcionális integrációt.

De nézzük tovább. Felhasználói (azaz olvasói) szempontból az integráció célja nem lehet más, mint a jobb könyvtár. Vagyis jobb épületadottságok (az állomány, a szolgáltatások és a használat, a hozzáférés számára), esetleg hosszabb nyitva tartás, netán gazdagabb állomány, több szolgáltatás. A "jó", vagy "jobb" könyvtár fogalmát persze eléggé nehéz meghatározni. Könnyebb "érezni" a kifejezés tartalmát. Ha mégis pontosítani szeretnénk, akkor az alábbi kritériumokat sorolhatjuk ide:

- Nyugodt, barátságos légkör.
- Hosszú nyitva tartási idő.
- Önkiszolgáló elrendezés, rendszer.
- Olvasói önállóság bátorítása szakértő felhasználó-támogatás mellett.
- Szakértő, barátságos, segítőkész könyvtárosok.
- Kurrens dokumentumok széles választéka böngészéshez, az olvasók felmért igényeinek megfelelő válogatással.
- Megújulásra kész működés, az olvasói-felhasználói igények változásának mérése, követése.
- Egyensúly biztosítása a nyomtatott és az elektronikus információforrások között.
- Egyszerű és gyors eljárások, ügyintézés.
- A könyvtár tereiben optimális mennyiségű számítógépes munkaállomás található, igény szerinti egyéb perifériákkal felszerelve.
- Könnyen használható, a könyvtár minden szintjéről, helyiségéből és otthonról is elérhető katalógus, amely egy felületen tartalmazza a könyvtár teljes anyagát.
- Egyszerűen és olcsón használható másológépek, szkennerek a könyvtár minden pontján, azaz bárhol tartózkodik a felhasználó, látótávolságban talál másológépet.
- Vonzó és használható épület, használatot elősegítő olvasói terek, feliratok, jelzések, nagy szabadidős övezetek (kávézó, könyvüzlet, találkapont).
- Személyre szabott szolgáltatások.
- Hangsúlyosodó információellátás az információhordozók hangsúly helyett.

Harmadik szereplőként, a könyvtár szempontjából nézzük meg az integrációs célt: olyan erőforráshoz jutás, ami eddig csak a másik könyvtár, a másik intézmény rendelkezésére állt, de most a közös működés révén lehetővé válik az erőforrás közös, racionális használata.

A jó integráció három alaptétel betartása mellett valósítható meg:

- Integrálni kizárólag a fentiekben felsorolt előnyök érvényesülése esetén érdemes.
- Az előnyöknek meg kell jelenniük mindhárom érintett szereplő, azaz a fenntartók, a felhasználók és a könyvtárak esetében is.
- Az egyik érintett szereplőnél megjelenő előny ugyanakkor nem okozhat a másik érintett szereplőnek hátrányt, illetve amilyen mértékben hátrányt okoz, olyan mértékben előnynek sem tekinthető.

Természetesen az integrációt a könyvtárnak elő kell készítenie. Adott esetben kezdeményezheti is. Talán kevesebb politikai színezetű, és több szakmai síkon meghozott integrációs döntés született volna, ha ezt a könyvtárak felvállalják. Mindezek alapján érdemes e cikk keretében is újra átgondolni, hogy mik is a könyvtáros feladatai - ma:

- A (potenciális) használók számbavétele, használói csoportok kijelölése.

- Igénykutatás.
- Szolgáltatások tértől független szervezése.
- Együttműködés, partnerség, integráció.
- Helyi érintettségű, helyi tartalmú adatbázisok építése.

Annak átgondolása, hogy

- A helyismereti információk feldolgozása és szolgáltatása megoldott-e?
- Tisztázott-e, hogy a közösség mit ért helyismereti információn?
- A helyi közösség véleménye, szándékainak visszacsatolása megoldott-e?
- Ismert-e a fenntartó célja, jövőképe?
- Annak tisztázása, hogy a teljesítményt kivel vetjük össze. Milyen önértékelési szempontrendszert használunk? Ehhez hogyan gyűjtjük az adatokat?
- Kik azok, akiktől átveszünk, és kik azok, akiknek átadunk információt, szolgáltatást?
- Tisztázott-e, kik a partnerek, akikkel integrációban lehet tevékenykedni?
- Tisztázott-e, hogy mik azok a könyvtári funkciók, amiket az integrált működésbe fel tudunk ajánlani?

A könyvtáros után a könyvtárra vonatkoztatva is felteendő a kérdés. És mi a könyvtár feladata ma? Helyesen akkor gondolkodunk, ha válaszukban feladatként az olvasók szolgálata helyett immár a fenntartó szolgálatát, egészen pontosan: a fenntartó sikerességének szolgálatát jelöljük meg. A könyvtár küldetése ma a fenntartó sikerességének szolgálata. Talán ez a legfontosabb és legalapvetőbb szemléletváltás, amit önmagunkban kell végrehajtanunk. Hogy a könyvtár nem az olvasóért, hanem fenntartója sikerességéért van!

Azért állítható mindez, mert a közösség vezetése, a fenntartó, kizárólag közössége sikeres előmenetele esetén lehet önmaga is sikeres. Tehát a fenntartó sikerességének szolgálata tulajdonképpen elvezet a közösség, ezen belül az egyedi olvasó szolgálatáig is. Miért kap hangsúlyt akkor mégis ez a megfogalmazás, és miért mondható, hogy ez alapvető szemléletváltást jelent? Azért, mert ez a megfogalmazás nem egyszerűen célt megjelelő, hanem ettől több, együttműködést felmutató közlés.

A "fenntartó sikerességének szolgálata" kifejezi a könyvtár partnerségét, igazodását, azaz saját erőforrásainak hozzáigazítását a fenntartójához, a fenntartónak az aktuális kihívásokra adott válaszaihoz. Ez a közlés tartalmazza a most, e pillanatban elérendő közösségi célok könyvtári eszközökkel történő megsegítésének akaratát is. Ebben a hozzáállásban felelősség és egyértelmű szándék van arra nézve, hogy a közösség intézménye a közösség vezetésével összhangban - persze saját eszközrendszerét mozgósítva - tevékenykedik. Minderre azért van szükség, mert erőforrásaink, az intézményé is, de lássuk be, a fenntartóé is soha sem elégségesek. De éppen ez a küldetéstudat az, ami az erőforrások ésszerű hasznosítását lehetővé teszi. Ez az a hozzáállás, ami funkcionálisan integrálja a fenntartót az intézményével. Ez az a hozzáállás, ami az együttműködésben - mint a XXI. századi korszerű könyvtári (és társadalmi) működés alapkritériumában - rejlő hallatlan erőforrás-tartalékok mozgósítását lehetővé teszi. Ami biztosítja az erőforrások osztott és valóban célszerű hasznosulását.

Végezetül néhány gondolat a tudásbázis-építésről. A tudásbázis építésnek két iránya van. Az egyik irány a külső környezet, azaz a világ felé fordul, és a világ tudását kívánja a gyűjteményben megjeleníteni. Ebből a szempontból a könyvtár nem akkor lesz sikeres, ha dokumentumok sokaságát szerzi be, hiszen legyen bármilyen nagyságrendű is a gyarapításra szánt összeg, a könyvtár akkor sem lesz képes a világ dokumentumtermését még csak reprezentálni sem. E téren az eredményességet a korszerű infokommunikációs eszközpark, a megfelelő szoftverek, az integrált könyvtári rendszer, valamint a nyelvtudás biztosítja. Ebben

az értelemben a tudásbázis tehát technológiai korszerűséget és humán tudást jelent. Nem pedig állományt!

A tudásbázis építésének második irányát az jelenti, amikor befelé, a belső világunk felé fordulunk. Amikor tudásbázist építünk önmagunknak önmagunkról, illetve a nagyvilágnak önmagunkról. Ez viszont leginkább dokumentumokat (hagyományos-elektronikus) és helyismereti adatbázisokat feltételez. Ebben az értelemben tehát a tudásbázis könyvtári gyűjteményt és elektronikus (is) szolgáltatható tartalmakat jelent. Még hozzá egyedi és más könyvtári állományokkal nem pótolható tartalmakat.

A könyvtáraknak tehát nem lehetősége, hanem kötelessége úgy működni, hogy belső világa, vagyis az őt működtető környezete tudásait, információit, működési mutatóit, tevékenységének információit, a tevékenységhez kapcsolódó partnerek információit - és minden egyéb, a fenntartó feladatkörébe sorolható tevékenységhez kapcsolódó információt, beleértve a feladatot végző személyekhez kapcsolódó információkat is - tudásbázissá szervezze, és korszerű technológiával szolgáltatassa. Azért, mert ez a tudásbázis szükséges ahhoz, hogy a könyvtárat működtető közösség vagy szervezet alkalmassá válhasson az identitás megőrzés mellett, az önazonosság megőrzése mellett integrációra. Hogy az integráció eredménye ne beolvadás, hanem erőforráshoz jutás lehessen. Hogy a közösség alkalmassá váljon tudások, szolgáltatások nyújtására, valamint a máshol elért eredmények fogadására. És hogy a könyvtár ebben a folyamatban korszerű, XXI. századi működést támogató intézmény legyen.

1 Forrás: OKM honlap, 2010. április 8-i állapot:

<http://www.okm.gov.hu/kultura/jogszabalyok/konyvtari-jogszabalyok>

2 Legfrissebb jogszabályunk néhány hetes csupán. A 12/2010. (III. 11.) OKM rendelet a Minősített Könyvtár cím és a Könyvtári Minőségi Díj adományozásáról szól.

3 Lócsér Edit: Siófok és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás keretében megvalósuló mozgókönyvtári ellátás előzményei, története, helyzetének értékelése a kezdetektől napjainkig. [Kézirat] [Szakdolgozat, 2010.] Eötvös József Főiskola Budapesti Tagozat.